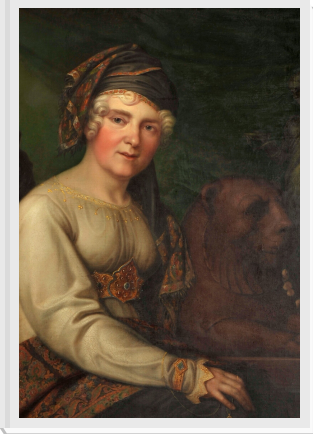

HELENA RADZIWIŁŁOWA

1753-1821

Helena z Przeździeckich Radziwiłłowa (1753-1821) ostatnia wojewodzina wileńska, córka podkanclerzego litewskiego Antoniego Przeździeckiego i Katarzyny z Ogińskich. Wychowywała się na dworze wujenki Aleksandry z Czartoryskich Ogińskiej w Siedlcach. Artystka z urodzenia, myślicielka z natury. Z domu wyniosła znakomite wykształcenie ogólne oraz zamiłowanie do sztuki, literatury oraz muzyki. Słynęła z urody, wdzięku, gustu oraz charakteru. Uzdolniona muzycznie, grała na klawikordzie i organach, wyróżniała się pięknym głosem, uchodziła za znakomitą tancerkę, pięknie malowała oraz rysowała.

Mężem jej został w 1771 roku książę Michał Hieronim Radziwiłł, w którym była szczerze zakochana. Urodziła pięciu synów- Ludwika Mikołaja, Antoniego Henryka, Michała Gedeona, Andrzeja Walentego, Karola (zmarł młodo) oraz trzy córki (zmarłe w młodości)- Krystynę Magdalenę, Rozalię Katarzynę oraz Anielę (Angelikę) zamężną z Adamem Konstantym Czartoryskim. W roku 1774 Radziwiłł zakupił od księcia Michała Kazimierza Ogińskiego Nieborów. Pałac stał się ich główną siedzibą. Posiadali oni również rezydencję w Warszawie na Wielopolu, przy Miodowej oraz Królikarnię.

Księżna знаła wiele osobistości europejskich. Była przyjmowana na dworach w Berlinie, Wiedniu i Petersburgu. Zaprzyjaźniona z królem Stanisławem Augustem Poniatowskim, carycą Katarzyną II, rodziną Czartoryskich, Izabelą Lubomirską oraz wieloma innymi osobami ze środowiska arystokratycznego.

Od 1783 roku Helena należała do warszawskiej loży masońskiej Dobroczynność. Wielka miłośniczka sztuki i literatury. O czym może świadczyć osobista biblioteczka księżnej licząca ponad 600 tytułów. W 1778 roku dzięki zabiegom Radziwiłłowej, włączono do dóbr nieborowskich wieś Łupię, gdzie „wśród piasków znajdowało się błotko olszynką zarosłe..”. Powstała tam Arkadia – dzieło jej życia.

Tworzyła tam wąwozy, jeziora, rwące rzeki, budowała góry, arkady, akwedukty. Prace nad wznoszeniem Arkadii trwały kilka lat. Pod kierunkiem księżnej w Arkadii w latach 1778-1821 pracowali znakomici architekci i artyści epoki - Szymon Bogumił Zug (Świątynia Diany, Akwedukt), Henryk Ittar (Grobowiec Złudzeń, Amfiteatr, Cyrk), Joachim Staggi (m.in. Chimera karmiona przez NADZIEJĘ), J. P. Norblin (Plafon i malowidła ściennie w Świątyni Diany). Nazwa Arkadia miała określać nie tylko miejsce, nawiązujące do krainy, gdzie przebywali pasterze starożytnej Arkadii, ale i stan umysłu. Była ogrodem edukacyjnym, który wymagał porzucenia pośpiechu, zgiełku codzienności i poświęcenia czasu na zrozumieniu ukrytych w nim treści oraz zdobycie indywidualnej nauki.

Arkadię ciągle wzbogacała, udoskonalała, pokazywała licznym gościom, ale zawsze według określonego planu- klucza. Przebierała się w kostium greckiej kapłanki, na szyi wieszała złoty łańcuch z kluczem brylantowym, którym otwierała Świątynię Diany. Swoją Ogród udoskonalała przeszło 40 lat aż do chwili swojej śmierci.

Księżna Helena była jedną z wybitniejszych kolekcjonerek Polski. Zgodnie z duchem epoki zbierała głównie to, co było nadzwyczajne, rzadkie, obce, egzotyczne i romantyczne, co budziło żal, tęsknotę i wspomnienie.

Zgodnie z opisem założycielki Księżnej Radziwiłłowej z roku 1800 „... Arkadię uważać można jako starożytny pomnik pięknej Grecji. Widać w niej ślady czci mitologicznej, jaką dawniej w sztuce zachowywano...”. Pamięć o Arkadii przerosła pamięć o jej twórczyni.

Helena Radziwiłłowa

Z. Vogel
Arkadia k. Nieborowa,
Wyspa Topolowa z Grobowcem Heleny Radziwiłłowej,
rys. tusz. law., 1795, Muzeum w Nieborowie i Arkadii

Jan Piotr Norblin,
Arkadia k. Nieborowa,
Świątynia Diany od zachodu,
rys. oł. tusz, 1789-1790
Muzeum Narodowe w Krakowie-
Muzeum Książąt Czartoryskich

Zygmunt Vogiel,
Arkadia k. Nieborowa,
Dom Murgrabiego i łuk Grecki zwany też łukiem Miłości
Muzeum Narodowe w Krakowie-
Muzeum Książąt Czartoryskich

Bibliografia:

- Piwkowski W., „Nieborów. Mazowiecka rezydencja Radziwiłłów”, Warszawa 2005
Piwkowski W., „Nieborów Arkadia- przewodnik” Łódź 1989
Nieborów i Arkadia- 70 lat Muzeum- Księga pamiątkowa, 2015
Grzybkowska T., „Kobieta wodzem chwalebnego czynu”, Warszawa- Toruń 2018
Wegner J., „Arkadia”, Warszawa 1948
Wegner J., „Nieborów”, Warszawa 1954
Wasylewski S., „Portrety pań wytwornych”, Warszawa 2011

Znajdź 10 różnic

Z. Vogiel, *Arkadia k. Nieborowa, Dom Murgrabiego i Łuk zwany Łukiem Miłości*

Znajdź 10 różnic

Z. Vogiel, *Arkadia k. Nieborowa, Wyspa Topolowa z Grobowcem H. Radziwiłłowej* 1795

Znajdź 10 różnic

Z. Vogiel, **Arkadia k. Nieborowa, Przybytek Arcykapłana**, 1789-1790

